

گرفتاری نگاه های تبعیض آمیز به زنان

هفته گذشته نوبت به ابوالقاسم طالبی رسید که روی آنتن رسانه ملی از خصوصیات فیزیولوژیک بدن زنان سخن بگوید و آنان را به تمسخر بگیرد و هنرمندان زن را به واسطه یائسگی مورد توهین قرار دهد؛ نگاهی که از سوی رییس سازمان صدا و سیما مورد تایید بود و گویا فقط با ادبیات آن مساله داشت اما اساساً این ادبیات از کجا آمده است؟ چه چیزی این نگاه را تقویت می‌کند؟

بسیاری از جامعه‌شناسان چنین رفتارهایی را ناشی از دیدگاه‌های مردسالارانه در جامعه می‌دانند که حتی در ادبیات کهن هم وجود دارد و نیره توکلی، جامعه‌شناس، دکترای جامعه‌شناسی و پژوهشگر حوزه زنان به عنوان یکی از این افراد توضیحاتی به «اعتماد» می‌دهد.

به گفته او این رفتار به لحاظ دیدگاه مردسالار تازگی ندارد و ریشه‌دار است. «زنانی که اعتراض دارند به ویژه درباره جایگاه خود، قربانی نیستند. آنها خواستار برداشته شدن مراتب جامعه مردسالار و انواع تبعیضها از جمله تبعیض جنسیتی هستند. در جامعه مردسالار، زن موجودی برای لذت و تمتع مردان است و نگاه شیء‌واره به او وجود دارد. فلسفه وجودی او در این نگاه سرویس دادن است بنابراین تا زمانی که زن به عنوان شیء نو، سالم و جوان است ارزش بیشتری دارد؛ نه اینکه خود «او» ارزش داشته باشد، بلکه از نظر آنان ارزش استفاده ابزاری دارد. در فرهنگ کهن هم پیر بودن به ویژه برای زنان به تنهایی جرم است و زنان پیر را به عجزه، جادوگر و دنیا را به عجزه هزار داماد تشبیه می‌کنند. این باور وجود دارد که در زمان جوانی می‌توان برای زن حد و مرز تعیین کرد و وقتی ازدواج کرد برای سفر و تصمیم‌گیری‌های او تصمیم‌گیری کرد و از همین دیدگاه می‌توان برای زن جوان محدودیت قائل شد ولی برای زن پیر نمی‌شود. این تصور وجود دارد که زن جوان از نظر هورمونی قابل کنترل‌تر باشد و چون جوان است، شهوتران است و اگر کاری انجام می‌دهد، از روی جاه‌طلبی است. او در این نگاه سرزنش و قربانی می‌شود. این زن تا زمانی که علیه [آزار جنسی](#)، تبعیضها و سوءاستفاده‌ها اعتراضی نکند، پاک و معصوم شمرده می‌شود و وقتی اعتراض می‌کند با این پاسخ روبه‌رو می‌شود که می‌خواهد خودی نشان دهد یا آنچنان تحفهای نیست. زنی که جواب رد می‌دهد با واکنشهایی چون اسیدپاشی مواجه می‌شود یا ناز

می‌کند و دنبال جلب توجه است. وقتی به سمت سالمندی می‌رود به جای اینکه به جایگاه پختگی، قدرت و مقاومت برسد به سوءاستفاده متهم می‌شود و اینکه می‌خواهد خود را مطرح کند.»

او می‌گوید که قوانین محدودکننده به معنای تایید رسمی خشونت و اهانت به زنان است: «مسلمانان این رفتارها را به تنهایی با قانون نمی‌شود اصلاح کرد ولی تصویب قوانینی که بتواند تبعیضها را از بین ببرد گام اول است و برآیند تلاشها و کنشهایی است که زنان و مردان جامعه برای رسیدن به بلوغ انجام می‌دهند. زمانی که اهانت به زنان رسمیت نداشته باشد، در جامعه هم رعایت خواهد شد.»

به گفته توکلی حتی در کشورهای دیگر جهان هم به مذاق افراد خوش نمی‌آید که از رفتارهای تبعیض‌آمیز حذر کنند ولی به واسطه قوانین و فرهنگ ناچارند زنان و شهروندان جامعه مدنی را تحقیر نکنند. «همزمان با تصویب قوانینی که با اهانت جنسیتی، ابزارسازی و شیءسازی زنان برای استفاده مردان مخالفت کند رسانه ملی هم باید زنان موجود در جامعه را نشان دهد و در زمینه از بین بردن این فرهنگ کار کند.»

طالبی در آن برنامه گفته بود: «برخی سلبریتی‌های زن یائسه شدن خود را تقصیر جمهوری اسلامی می‌دانند. اگر در جمهوری اسلامی نبودید و در آمریکا هم بودید، این اتفاق برای‌تان می‌افتاد. تا دیروز جوان‌تر بودید و روی بورس بودید. خب هر کسی يك دورانی دارد؛ چرا به جمهوری اسلامی فحش می‌دهید؟»

واکنش بهروز افخمی هم در مقابل او لبخند بود اگرچه بسیاری از چهره‌های فرهنگی و حتی کانون کارگردانان سینمای ایران هم به طالبی واکنش نشان دادند ولی این گونه رفتارها آنچنان بیسابقه هم نبوده و نیست.

در ماه‌های گذشته پس از اتفاقات و اعتراضات زنان به نابرابری‌ها برخی امامان جمعه و حتی معاون امنیتی و انتظامی وزیر کشور نیز با ادبیاتی مشابه زنان را مورد توهین قرار داده‌اند و البته در مقابل هم مورد انتقاد قرار گرفته‌اند. در جریان جنبش «می‌تو» در میان سینماگران ایرانی هم زنان از گزند توهین‌ها در امان نبودند و فرحبخش، تهیه‌کننده سینما تیر امسال 800 زنی که در آیین‌نامه پیشنهادی به [خانه سینما](#) برای حمایت از زنان در برابر آزار جنسی و کلامی در محیط کار نقش داشتند را متهم به جرم اشاعه فحشا کرد و گفت که همه آنان باید شلاق بخورند.

دکتر کبری درویش پیشه
مرکز مشاوره

حال خوب

ازدواج ، طلاق ، خانواده ، تحصیلی
قزوین ، خیابان شهیدبابایی،مقابل دادگستری قزوین

۰۹۱۰۲۹۰۴۷۵۸
۰۲۸۳۳۶۷۲۷۵۰

باتعین وقت قبلی

پانته آ بهرام هفته گذشته در مواجهه با صحبت‌ها در برنامه هفت این افراد را دو مذکر معرفی کرد که به خصوصیت فیزیولوژیک زنان خنديه‌اند در حالی که این موضوع طبیعی اصلا نمی‌تواند جنبه تحقیر داشته باشد.

الهام فخاری، روانشناس و فعال سیاسی و اجتماعی که عضو شورای شهر تهران در دوره پنجم بود هم از قرار گرفتن آنتن رسانه ملی در اختیار چنین افرادی انتقاد کرده و به «اعتماد» می‌گوید: «فردی فاقد دانش درست، حتی نسبت به ساده‌ترین روندهای رشد بدنی زیستی آدم‌ها در جایگاهی کرسی گرفته و از ادبیات چاله میدانی و ساز و کارهای دفاعی منفی چون تحقیر و تمسخر استفاده کرده است. اینکه کسی در این سن و سال نداند و نخواهد بداند که روال رشد بدن، روال طبیعی زیستی و ارزشمند است، مساله او است ولی در شرایطی که درصد اندکی از جامعه را افرادی با بازخوردهای پر از تبعیض تشکیل می‌دهند این رسانه که با سرمایه مردم اداره می‌شود و نقش آموزش فرهنگی عمومی دارد چگونه و چرا در اختیار چنین افرادی است؟ چنین سخنانی، برخاسته از دیدگاهی است که جنسیت را برنمی‌تابد، بلوغ دختران را توأم با شرم و ناخرسندی می‌بیند و در عین حال دچار تعارض و تناقضی در رابطه با جنسیت زن است و او را ابژه‌ای جنسی برای خرسندی جنس دیگر و در خدمت زادآوری می‌بیند نه یک انسان با تمامیت بدنی و روانی در بافت اجتماع. برای همین پایان مرحله رشدی

بدني تخمك گذاري ماهانه از نظرش كنايه و تمسخرآمیز ميشود و به خود حق ميدهد براي فروكاستن ديدگاه مخالف خود به موضوع بود و نبود سيكل ماهانه زيستي بدن طرف مقابل حمله كند. اين همان ديدگايي است كه به افراد درگير معلوليت وجود دارد و زيست عادلانه و روزمره معلولان در زندگي شهروندي برايش بياهميت است؛ نگاهي افراطي تبعيضآمیز كه در استدلال منطقي و شناختي كم ميآورد و به شكل و تن و جنسيت و سن و سال و... حمله و اصل بحث را منحرف ميكند.»

او واكنش اجتماعي به اين قضيه را اميدبخش و نشانه حساس بودن جامعه و چهرهها به ارزشمندی و احترام به تن و بدن ميداند: «برخلاف برخي افراد، كليت جامعه نسبت به رشد و مراحل مختلف رشدی و نسبت زن و مرد بودن آگاهتر و روادارتر است و كليت سبك زندگي نسلهاي جوانتر هم نشان ميدهد كه به تن و روان اهميت بيشتري قائل ميشوند. رشد و مردمسالاري و مهار ديدگاههاي افراطي يك مسير است نه يك مقصد يا هدف و نياز به پايداري مراقبت حساسيت فعال و هوشيار بودن دارد.»

الهام فخاري ميگويد از دورههايي كه در شورا بوده احترام به زن، تن و روان انسانها و حرمت اجتماعي را از سوي همكاران به ياد دارد و به مدت چهار سال هم به عنوان نخستين زن در سمت رياست شوراي شهرستانهاي استان تهران انتخاب شده است: « اين به معني اين نيست كه پنج، شش سال پيش افراي باچنين ديدگاهها و نگاه تحقيرآمیز نبودند، هميشه بوده و هستند ولي جا يگاه و تريبونها براي اين نوع گفتار يکطرفه نبوده است.»

پي
شي
نه
نگ
اه
ها
ي
جن
سي
تي

زنان در اجتماع و قوانين و حتي مناسبات دولتي همواره با محدوديتهايي روبهرو بودهاند و اين محدوديتها در دورههاي مختلف

همواره با فراز و فرودهایی مواجه بوده است. به عنوان مثال افزایش سهمیه زنان در دولت تا سال 97 به نزدیکی 30 درصد و تنها در شورا به 30 درصد رسید ولی سال 98 در جریان تلاش نمایندگان زن مجلس برای تغییر قانون انتخابات مجلس و افزایش سهم آنان در لیست احزاب و فهرست‌های انتخاباتی مشخص شد که حتی نمایندگان احزاب اصلاح طلب چندان تمایلی به عملی شدن آن ندارند. وجه دیگر این ماجرا در قوانین به ظاهر حمایتی از آنان شکل گرفت و در نظر گرفتن مرخصی‌های زایمان و صحبت درباره کاهش ساعات کار زمینه حذف بیشتر آنان از فضای کار را مهیا کرد. قوانین در برابر مسائلی چون

نتوانست به کمرنگ شدن نگاه قیم‌آبانه بینجامد و این رویه موجب تداوم نگاه از بالا به پایین به زنان به ویژه در ساختارهای سنتی شد. فراتر از آن، اعتراض‌های زنان به انواع آزارهای کلامی و جسمی به تمسخر گرفته شد و به همین دلیل هر بار زنان در محیط‌های کاری نسبت به آن گلیه کردند طرد شدند، مورد تمسخر قرار گرفتند یا در نهایت انگ‌هایی برای آنها به همراه داشت.

نگاه‌های تبعیض‌آمیز و گاه تحقیرآمیز پیشینه‌های دیگری هم دارد. سال 88 احمدی‌نژاد در يك گفت‌وگوي زنده تلویزیونی درباره روند انتخاب وزرای زن چنین جملاتی را به کار برد که نشان‌دهنده وجود چنین نگاهی حتی در جلسات رسمی بود: «مثلا در دولت وقتی خانم‌ها نیستند اعضا چند تا شوخی هم می‌کنند اما وقتی خانم‌ها هستند مواظبت بیشتری صورت می‌گیرد.»

اسفند 94 قاضی‌پور، نماینده ارومیه در مجلس هم سخنان توهین‌آمیزی را مطرح کرده بود و این فقط دو جمله آن است: «مجلس جای کره الاغ نیست! مجلس جای زنان نیست؛ جای مردان است.» این حرف‌ها هم زمینه اعتراضات فراوانی شد و در نهایت هم منجر به رد صلاحیت این نماینده در دوره‌های بعدی مجلس شد.

پس از آن بحث جنجالی دیگر در سال 97 در مجلس شکل گرفت؛ زمانی که جهان‌بخش محبینیا مشغول صحبت بود و همزمان از میکروفن باز یکی از نمایندگان جمله «به ما این دختر خوشگل‌ها رو نشون بده» پخش شد. سلیمی، عضو هیات نظارت بر رفتار نمایندگان همان زمان گفت که بررسی‌ها درباره صحت آن انجام می‌شود و شاید حتی صداگذاری باشد ولی این موضوع از سوی کیانی، مدیرکل فرهنگی و روابط عمومی مجلس رد شد و گفت که صداگذاری نبوده است. خرداد امسال هم حرف‌های بانکی‌پور، نماینده اصفهان درباره ازدواج زنان با مردان مسلمان و شیعیان بار دیگر جنجال آفرید و منجر به اعتراض بسیاری از شخصیت‌های فرهنگی،

سياسي و اجتماعي و حتي نمايندگان زن مجلس شد.

***نيره خادمي/ اعتماد.5427**